

**TRANSCRIPT VAN DE COMMISSIE WATERVEILIGHEID EN WATERKETEN VAN
HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DELFLAND
d.d. 4 december 2019**

Aanwezig:

Voorzitter/ secretaris:
L.P.I.M. Hombergen
J. Burger

Portefeuillehouders:
P. Ouwendijk
R. Egas

Ambtelijk:
J. Rombouts
E. Bongaards
R. Janssen

Leden/ plaatsvervangend commissieleden
A.C.J. van Winden
P.J. Verhage
J.P.C. de Klerk
M. Vissers
E.E. van Hijckama Vlieg
J.B. Simon
M.H.P. Jansen
L.H.C.de Keijzer
H. Roeten
A.F. van der Ree
P.J. de Haan
C.W.M.I. van der Burg
P. Kiela

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter: Goedenavond dames en heren, fijn dat u er allen bent bij deze vergadering van de commissie Waterveiligheid en Waterketen. Aan de vooravond was Sinterklaas, maar dat heeft ons niet belet om hier toch aanwezig te zijn en wel voor een belangrijk onderwerp. Voordat we echt beginnen, wil ik even een vooraankondiging doen voor deze vergadering. Het zal u niet zijn ontgaan dat deze vergadering eerst niet zou doorgaan omdat we een lege agenda hadden. Daarover hebben de hoogheemraden contact met mij gehad en als er dan toch niets te bespreken was, leek het me ook niet nodig om alleen maar de notulen en de lijst van toezeggingen vast te stellen en toen hebben we besloten deze commissie niet door te laten gaan. Een week geleden kreeg ik contact met de hoogheemraad over de mogelijkheid om iets te realiseren bij onze waterzuivering Houtrust en dat zou redelijk snel moeten gaan gebeuren. Wij hebben natuurlijk gevraagd om slagvaardig bestuur en dan kan het gebeuren dat je ook snel moet reageren en na luttel overwegingen hebben we in goed overleg toch maar besloten deze commissie bijeen te roepen en ik ben blij dat u hier allen toch aanwezig bent. Hoogheemraad Egas zal daar straks natuurlijk nog wat meer over vertellen. Dan heb ik nog een ander punt. De eerstvolgende vergadering in januari 2020 ben ik hier helaas niet hier, dus dan is het bij ontstentenis van de voorzitter aan deze commissie om iemand uit ons midden te kiezen om mij te vervangen. Ik heb al iemand gepolst en ik heb de heer De Klerk bereid gevonden, zo u dat ook wil, mij bij die vergadering te vervangen. Ik stel voor dat u dat even op u laat inwerken, of dat wel prettig is en of dat goed gaat en aan het einde van de vergadering bekijken we even of we dat inderdaad voor de volgende keer zo programmeren. Als voorzitter zit je natuurlijk wel hier, maar kun je je inhoudelijk helaas niet al te veel met de discussie bemoeien en het heeft natuurlijk zijn voors en tegens. Dat gezegd hebbende, hebben wij op de agenda natuurlijk wat punten staan. Deze vergadering is geopend.

2. Lijst van toezeggingen van de commissie Waterveiligheid en Waterketen (bijlage: audiotranscript)

De voorzitter: Zullen we dan als eerste even langs de lijst van toezeggingen gaan en even kijken wat daar vanuit de lijst van toezeggingen nog is te melden? Ik geef als eerste het woord aan hoogheemraad Egas.

De heer Egas: Dank u wel voorzitter. Allereerst natuurlijk even, fijn dat u er bent en excuses dat we eerst zeggen dat deze vergadering niet doorgaat en dan wel, maar het is toch dat we de kans om de Houtrust te verduurzamen graag met u wilden bespreken. Als ik even kijk naar de lijst van toezeggingen, hadden we toezegging 1 om voortaan mee te nemen wie er eigenlijk verantwoordelijkheden draagt. Dat hebben we in D&H, in het college, besproken en we zullen strak in de gaten houden dat we daarop letten. Toezegging 2 is afgedaan en nummer 3, de voortgangsrapportage publiek-private samenwerking, het document van Delfluent is aan de stukken van de VV toegevoegd. Dus daar kunt u de jaarrekening van Delfluent vinden. Dat even over de toezeggingen. Dan, als het mag van u voorzitter, wil ik direct even naar wat andere punten gaan die we wel hebben geroepen in de vergadering, maar waar geen directe toezeggingen uit zijn voortgekomen.

De voorzitter: Voor deze keer dan. Ja, gaat uw gang.

De heer Egas: Dank u wel. Dat is Hoek van Holland, we hebben het er een paar keer over gehad hoe we omgingen met die overstort die daar steeds plaatsvond en uiteindelijk heeft Rotterdam daarvan aangegeven dat ze de overstort wat gaan aanpassen, zodat die minder zal overstorten en men is heel hard aan het kijken om ook het hemelwater af te koppelen van het rioolwater. De gemeente Rotterdam zet dus duidelijk stappen om dat probleem te verminderen. Ik heb u de vorige keer verteld over GR Slib, dat twee Waterschappen interesse hebben getoond om hun slib ook te laten verwerken bij HVC in Alkmaar, zijnde AGV Amstel, Gooi en Vecht en Zuiderzeeland. Daar is HVC mee in gesprek en we verwachten eigenlijk op korte termijn ook wel dat ze daar in ieder geval de intentie met elkaar kunnen uitspreken om verder te gaan met dat onderzoek. Dan de collectieve zuivering. Daarvan hebben wij oorspronkelijk gezegd, toen we daarover een beeldvormend overleg gehad hebben aansluitend aan onze commissievergadering: wij komen daar aan het eind van het jaar nog op terug. Nou dat gaat niet lukken. We hebben met alle stakeholders die bij die gesprekken aanwezig zijn besloten om dat door te schuiven naar januari. Op 24 januari 2020 zit we dan bij elkaar en dan halen we alle informatie die verzameld is op, zoals het ontwerp van de collectieve zuivering, de eisen van het ministerie en hoe alle tuinders daarin staan. We hopen u daar dan in januari of in april 2020 verder over te kunnen informeren in de VV. Dus dat even over de andere punten die nog open stonden voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ook even een vraag aan hoogheemraad Ouwendijk, of hij wellicht nog iets heeft naar aanleiding van de stukken.

De heer Ouwendijk: Nee, dank u wel.

De voorzitter: Akkoord. Ik kijk nog even rond. Ja, ik zie dat de heer De Keijzer van 50PLUS het woord vraagt. U heeft het woord.

De heer De Keijzer: Dank u wel voorzitter. Ik hoorde de hoogheemraad zeggen dat twee kandidaat-Waterschappen wellicht in de toekomst in ieder geval de intentie hebben uitgesproken om nader onderzoek te plegen. Is er al een datum bekend wanneer dat onderzoek wordt afgerond?

De heer Egas: Nee, dat is nog niet bekend. Wij hebben volgende week een aandeelhoudersvergadering van haar HVC. Wellicht dat er daar iets meer over wordt verteld, maar we hadden afgelopen maandag een bijeenkomst van GR Slib, daar was HVC ook bij, en toen is er nog geen datum genoemd.

De voorzitter: De heer Jansen vraagt het woord, CDA.

De heer Jansen: Bent u al bij de mededelingen of zijn er nog toezeggingen?

De voorzitter: Er is even een interactie, bijpraten van de heer Ouwendijk, van de heer Egas.

De heer Jansen: Ik vroeg me nog bij de GR Slib af of het de bedoeling is dat ze toetreden tot de GR, of is het gewoon puur dat zij toeleverend zijn?

De heer Egas: Wij hebben wel in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van de GR Slib afgesproken dat we daar dezelfde strategie willen handhaven als we ook bij Hollands-Noorderkwartier hebben gedaan en dat we uiteindelijk willen hebben dat ze toetreden tot de GR Slib.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijckama Vlieg: Dank u wel voorzitter. We zijn nog steeds bij de toezeggingenlijst?

De voorzitter: Jazeker.

Mevrouw Van Hijckama Vlieg: Naar aanleiding daarvan. U hebt toegezegd de manier waarop wij op formele gronden afstemmen met andere overheden die aanpalende verantwoordelijkheden hebben naast Delfland naar het college mee te nemen. 'We zullen erop letten' was wat mij betreft niet de quintessence van mijn vraag. Hoe zit die samenwerking in elkaar? Misschien is het iets om, nu we nog redelijk aan het begin van deze bestuursperiode zitten, ons bij te praten over het juridisch instrumentarium waar Delfland mee heeft te maken want ik zie in de toezeggingenlijst bijvoorbeeld ook een Wet milieubeheer de kop opsteken en er zijn nog andere wettelijke regelingen. Is het mogelijk om een keer te kijken of wij een bijspijkerscursus Juridisch instrumentarium kunnen krijgen? Dat is de vraag.

De voorzitter: Hoogheemraad Egas.

De heer Egas: Ik moet wel zeggen dat we op deze manier de vraagstelling zoals die oorspronkelijk was steeds een stapje uitbreiden. Het begon over wie de verantwoordelijkheid had rond de blauwe vlag en uiteindelijk is dat weer wat verder getrokken en u trekt het nu weer wat verder, maar dan kijk ik ook mijn collega Ouwendijk even aan. Misschien kunnen we inderdaad wel gaan regelen dat we daar een keer een bijspijkersessie voor beleggen, om in ieder geval ons allemaal op dezelfde lijn te zetten daarvoor.

Mevrouw Van Hijckama Vlieg: Onze partij zou dat zeer op prijs stellen heb ik begrepen.

De heer Ouwendijk: Dat lijkt me een goede suggestie van hoogheemraad Egas en dank voor de vraag.

De voorzitter: Oké, ik denk dat ik hier eigenlijk wel een toezegging heb gehoord dat dit gaat gebeuren.

De heer Egas: Dat we in ieder geval gaan kijken hoe we dat in het vat kunnen gieten.

De voorzitter: Geen keiharde toezegging, maar toch wel dicht bij een toezegging. Misschien heeft u nog een ander woord dat erop rijmt. Dat was de toezeggingenlijst. Ik geloof dat er geen opmerkingen waren over het audiotranscript.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan lijkt het mij goed om naar het hoofdpunt van deze vergadering te gaan, maar eerst heb ik nog een oproep aan u. Er is een oproep vanuit de griffie geweest aan plaatsvervangende fractieleden om even wat formulieren in te dienen, zodat ze ook hun kosten kunnen declareren. Als u die bij u hebt of als u die straks nog wilt invullen, dan kan dat ook bij de secretaris van deze commissie. Dus of u daar nog even aan denkt en u de declaratie misschien nog even kunt invullen.

3A. Terugkoppeling Unie commissies

Geen opmerkingen

4B Bespreekstukken

4B01. Verduurzaming waterzuivering Houtrust

De voorzitter: Dan lijkt het mij goed om nu over te gaan naar de verduurzaming van de waterzuivering Houtrust want achter de andere punten zat dacht ik geen inhoud. Dus dan geef ik hoogheemraad Egas als eerste even het woord voor een inleiding. Ik wil u er even op attenderen dat er twee stukken bij zitten. Het tweede stuk is heel erg kort, maar dat is vertrouwelijk, daar staan wat getallen in en die kunnen in deze sessie niet worden genoemd omdat we ook gelivestreamd worden.

De heer Egas: Dank u wel voorzitter. Ja, zoals gezegd hebben we de kans om onze zuivering op de Houtrust te verduurzamen door drie stappen te gaan doen. Dat is het plaatsen van een groengasinstallatie, het plaatsen van een CO₂-vervloeingsinstallatie en het plaatsen van een warmtepomp. Op die wijze kunnen we een aantal grote stappen zetten in de verduurzaming die we willen realiseren met elkaar. We hebben op 28 november jl. de opening gehad van de groengasinstallatie op de Harnaschpolder, dus dat is in ieder geval voor ons een bekende techniek die we daar kunnen gaan toepassen. Daar zit aan gekoppeld dat er een mogelijkheid is, en daar zijn we nog niet zo gek lang achter gekomen dat die bestaat, om daar subsidie op aan te vragen en dat is eigenlijk ook de reden dat we hem wat versneld inbrengen omdat we dat als een kans zien om het nog eens een keer een stap extra aantrekkelijk voor ons te maken als Delfland, als VV, om deze belangrijke stap voor de verduurzaming te gaan zetten. Dat als korte inleiding.

De voorzitter: Ik dank u wel. Het lijkt het me goed om even een rondje te maken. Laat ik eens rechtsom gaan. Wie aan de rechterzijde vraagt als eerste het woord? De heer Van Winden van Ongebouwd heeft het woord.

De heer Van Winden: Ja, wij hadden heel veel vragen over dit voorstel, zoveel dat er al onderling overleg is geweest met de hoogheerraad in dit geval. Dus ik vraag me af of ik al deze vragen moet herhalen. Dat kan zinvol zijn voor de andere mensen, maar het is niet direct van toepassing op ons.

De voorzitter: Als ik een procesvoorstel mag doen dan denk ik dat, als het echt technische vragen zijn, u die bilateraal kunt stellen en dat die wellicht in afschrift naar ons kunnen gaan, maar als het vragen zijn met een politiek randje dan denk ik dat iedereen daar graag weet van wil hebben. Wellicht kunt u zelf even de schifting maken, dat lijkt me niet zo heel moeilijk.

De heer Van Winden: Ja, wat is politiek? Ik denk dat ze allemaal technisch zijn, hoofdzakelijk technisch, sommige zijn wellicht wat politiek. We hebben wat moeite met de snelheid. We hebben een BOB-model met elkaar afgesproken en de bewustwording hiervan is wel heel kort om het zo maar te zeggen, of de beeldvorming daarvan is heel kort en daar hebben we wat moeite mee als fractie. De rest zijn technische vragen, waarom 5% rente? Ruud kan het misschien nog een keer toelichten. De CO₂-vervloeingsinstallatie, de terugverdiensijd is in onze ogen belachelijk lang. Waarom ga je daar dan in investeren? Hoe groot is de subsidie zekerheid was een vraag die ik had en waarom doen wij hier wel wat met CO₂ en in de Harnaschpolder niet en wat zijn dan nog eens de vergunningsrisico's? Tegenwoordig is vergunningen geven geen eenvoudige zaak. Wellicht kan dat nog even worden toegelicht, ook voor de andere mensen en wat is daarvan het afbreukrisico, als we geen vergunning krijgen? Die vraag is volgens mij ook deze week al gesteld in de commissie BOB of hoe die tegenwoordig ook mag heten.

De voorzitter: Commissie BFO.

De heer van Winden: Waarom is dit niet meegenomen in de begroting voor 2020? Want het is toch een belangrijke investering. Dan was er nog een vraag, die is weer wat technischer, hoe zeker is het dat we 1.9 miljoen m³ gas opwekken?

De voorzitter: Fijn dat u die vragen ook al op voorhand heeft gesteld aan de hoogheerraad Egas, zodat we voorbereid kunnen zijn. Ik zie aan de commissie dat iedereen daar toch wel geïnteresseerd op reageert, dus ze zijn zeker relevant. Waren dit de highlights van de vragen?

De heer Van Winden: Dit zijn ze ongeveer, nog één andere wellicht als technische toelichting. We produceren nu biogas en we gaan er groen gas van maken. Misschien is het zinvol om even toe te lichten hoe dat proces in zijn werk gaat en wat er allemaal bij komt kijken. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Dat is een mooie vraag, dank u wel de heer Van Winden. Dan geeft ik het woord aan de heer De Klerk van de VVD. U heeft het woord.

De heer de Klerk: Dank u wel voorzitter. Een deel van de vragen die ook bij onze fractie omhoogkwamen, heeft de heer Van Winden ook al gesteld. Wat bij mij eigenlijk de voornaamste vraag was, is waarom pas bij de uitwerking hiervan de subsidies in beeld kwamen want de regeling is al uit augustus 2019, we leven nu in december 2019 en in die zin vraag ik me af...Wij weten dat het een vrij grote investering is, die we volgens mij ook wel op ons netvlies hadden als ik het voorstel goed lees. Waarom komen we nu pas, begin december, tot de conclusie dat dit mogelijk kansrijk is voor een vrij substantiële subsidie? Dus een logische vervolgvraag hierop is natuurlijk of we zicht hebben op wat de andere subsidies zijn voor al die andere grotere investeringen. We hebben het al

eerder gehad over een langetermijninvesteringsagenda, is die bijvoorbeeld gelegd naast mogelijke investeringsmogelijkheden vanuit het rijk, vanuit de provincie of wellicht vanuit Europa? Daar hoor ik wel graag van de hoogheemraad een antwoord op. Verder lees ik dat de aflossingstermijn van de financiering is gesteld op zes jaar, afgestemd op een terugverdiëntijd van zes jaar. Wat ik op zich wel interessant vind aangezien een derde, als ik het goed lees, van de investering eigenlijk niet terugverdiend wordt. Ja, in die 604 jaar, maar wordt dat deel van de investering dan afgeschreven, hoe moet ik dat zien? Kennelijk gaan we een deel terugverdienen, maar een deel ook niet en dat is toch best een substantiële som geld volgens mij. Daarnaast zie ik een berekening van een aantal duurzaamheidseffecten en ik vroeg me af hoe deze duurzaamheidseffecten zijn berekend. Ik zie dat sommige zaken voordeel opleveren, maar sommige ook niet, wat is dan de toegevoegde waarde daarvan? Daarnaast staat er ook bij de risico's het verkrijgen van vergunningen. Ja, we gaan kijken of het vergund kan worden, maar zeker nu, gezien de huidige problematiek waar we allemaal in zitten en dat zelfs kleine woningbouwprojecten niet door kunnen gaan, waarom zou dit wel kunnen zijn? Is er al gekeken naar wat mogelijk de depositie is van de aanlegfase, wat de mogelijke depositie is van de gebruiksfase? Dat is waar de vergunningverlener aandacht aan besteedt, dus het lijkt me heel goed als we daar wat meer inzicht in krijgen voordat we hier een krediet aan gaan verlenen. Dat waren voor nu even mijn vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heeft vervolgens de heer Roeten van de ChristenUnie-SGP het woord.

De heer Roeten: Voorzitter, dank u wel. Ook bij onze fractie kwamen er wat vragen naar boven. Enerzijds technisch, anderzijds ook wel wat breder dan technisch. Terecht wordt in het stuk verwezen naar het bestuursakkoord en de Green Deal en ook wordt er richting 2025 gekeken waarin wordt gesteld dat Delfland dan energieneutraal is. Dat levert eigenlijk direct al de vraag op hoe breed bij dit project is gekeken, is er ook gekeken of we nog andere dingen kunnen meenemen die moeten worden verduurzaamd en is het mogelijk om een stapje extra te zetten om op die manier ook bijvoorbeeld de verwarming van gebouwen die er staat mee te nemen in dit verhaal? Dat is even een vraag, hoe breed is nu gekeken naar mogelijke quickwins, zoals ze dat ook weleens noemen, om ook daar nog naar te kijken of is het zo dat in dit geval grote stappen gezet moeten worden en dat soort kleine dingen misschien later pas aan de orde komen? Ook daar graag een antwoord op. Als ChristenUnie-SGP zijn we wel voorstander van investeringen die financieel verantwoord zijn om zaken te verduurzamen. Dat gaat dan vaak om installaties en eigendommen en dat is even de tweeslag. We hebben het nu vaak over installaties, maar er zijn ook andere eigendommen die soms gemakkelijk kunnen worden meegenomen in een verduurzamingsvoorstel en een verduurzamingslag. Een vraag die wat ons betreft uit de stukken niet helemaal helder naar voren komt, is het beleid. Het voorstel is getoetst aan het beleid, daar gaan we even vanuit. De vraag was even in hoeverre u even kort kunt schetsen wat de uitkomst van die toets is geweest. Een andere vraag was met betrekking tot de financieringskant. Er wordt gesteld dat 25% wordt gefinancierd door Delfluent en het andere deel, dat is 75%, is voor rekening van Delfland. Dan verbaast het ons een beetje, waarom ligt er dan een voorstel van € 5 miljoen, terwijl je dan eigenlijk voor € 3,75 miljoen aan de lat staat? Een andere vraag is wat voor risico's er nog aan de installaties zitten. Er wordt bijvoorbeeld ook, ik noem het even tweedehands, maar dat moet u mij niet kwalijk nemen, een installatie overgekocht. Wat is de kwaliteit van die installatie en hoe is dat getoetst? Is dat nog extern uitgezet bij een deskundige die daarover een soort rapportage heeft gemaakt of stappen we ergens in waar nog risico's in zitten die nog niet helemaal 100% helder zijn? Dus dat is even de vraag, met name richting de CO₂-vervloeingsinstallatie die een soort van tweedehands is, maar nogmaals u moet het me niet kwalijk nemen als ik het zo zeg. Een andere vraag is hoe het zit met de aanbestedingsprocedure. Zijn daarin al stappen gezet of staan we gewoon in de wacht totdat het

plan is behandeld in de VV van 19 december a.s.? Want als ik het stuk zo lees, zou je kunnen zeggen dat er stappen worden gezet richting een aanbestedingsprocedure. Dus de vraag is hoe het daarmee staat en of er mogelijk Europees moet worden aanbesteed. Dan hebben we nog wat technische vragen, maar die kunnen we mogelijk op een andere manier stellen, die zijn trouwens ook al gesteld door de collega. De risico's wat betreft de vergunning, of die haalbaar is of niet. Die vraag is ook al door de collega naast me gesteld, zitten daar risico's aan en ook richting de PFAS- en stikstofregels die er liggen. Ik wil het hier even bij laten, dank u wel.

De voorzitter: Ik dank u. Dan vermoed ik dat ik het woord mag geven aan de heer Van der Burg van Water Natuurlijk.

De heer Van der Burg: Als het gaat over het waarom, dan is het zeker voor Water Natuurlijk een heel mooi project en ik denk dat het ook heel mooi is om eraan te werken. Het geeft invulling aan onze doelstelling met betrekking tot verduurzaming en zeker ook als onderdeel van het klimaatakkoord waaraan wij met zijn allen invulling willen geven. Het is een mooi plan, maar we hebben nog een aantal vragen. Met dank aan de collega's trouwens want die vragen zijn waarschijnlijk min of meer overeenkomend, maar toch denk ik dat we even moeten doorlopen wat wij ook aan u willen voorstellen of willen vragen. Het plan is zeer taakstellend gezien de genoemde termijnen. December 2019, start uitvoering in 2020 en de oplevering in 2020 aan het eind van het jaar. Kunnen we aannemen dat deze termijnen realistisch zijn, gezien deze snelheid waarmee we moeten handelen? Dit aspect is geen onderdeel van de risicoanalyse die u heeft opgeschreven, dus is dat realistisch? Over de wat-vraag als opmerking. Mogelijk is ook het verminderen van methaanuitstoot van belang, maar als het gaat om verduurzaming wordt daar niets over gezegd, we spreken over CO₂. Ik snap dat CO₂ uiteindelijk dan de vervolgstap is, maar methaan is denk ik wat wij uitstoten en waar onze aandacht bij ligt. Zeker ook als het gaat over misschien het huidige gebruik van ons biogas in relatie tot de warmtekrachtkoppeling, is dat methaanslib of in ieder geval het lek aan methaan, toch nog wel steeds een discussiepunt. Dus in de verduurzaming is methaan niet opgenomen, is het toch niet verstandig om daar iets over te zeggen, ook in relatie tot de huidige problematiek? Wordt de totaalproductie van biogas vergroot? We gebruiken immers nu al biogas, waarschijnlijk in WKK-installaties en mogelijk blijven die staan omdat we bij het niet kunnen leveren van ons groene gas toch die optie van hergebruik van dit gas in de WKK nog als optie willen zien. Dan als onderdeel van de risicoanalyse. Wordt het groene gas, zoals gezegd is, ook geleverd aan dezelfde afnemers, zoals de afnemers die het product van de Groote Lucht en de Harnaschpolder afnemen, is daar een contractuele afspraak over en is er ook een contractuele afspraak over extra levering, zijn dat dezelfde afnemers en heeft u dat contractueel goed dichtgetimmerd? Is er een contractuele afspraak dus ook voor levering van CO₂? In uw voorstel staat dat we nog geen ervaring hebben met het leveren van CO₂. Welke afnemers zijn dat en heeft u daar contractafspraken mee gemaakt? Dan met betrekking tot het beleid. Welke bijdrage levert deze investering aan onze totale doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn? Is het mogelijk, het is min of meer een vraag die misschien niet zozeer betrekking heeft op dit project, maar in zijn algemeenheid gesteld, om een overzicht te maken met percentages van waar we nu staan met de stappen naar 2025 in relatie tot de neutraliteit van energie en welke stappen we dan naar 2025 toe nog moeten maken. Uiteraard zal dit een mooi onderdeel kunnen zijn, maar ik kan niet inschatten hoe groot deze beslissing is met betrekking tot de totale verduurzamingsopgave die we met elkaar willen lopen. Dan ook de financieringsvraag, dat is net al gezegd. Welk percentage is voor Delfland reëel? Er wordt gesproken over 5%, wat is reëel in relatie tot vreemd vermogen? In dit geval ook gezien mogelijk het lage risicoprofiel want we hebben toch een vrij korte terugverdientijd. Dat zijn voorlopig even mijn vragen, dank u wel.

De voorzitter: Ik dank u wel. Dan kijk ik even rond, wie mag ik als volgende het woord geven? De heer Van der Ree van 50PLUS. U heeft het woord.

De heer Van der Ree: Ja, dank u wel voorzitter. In de eerste plaats, ik ben op 28 november jl. bij de presentatie van de groengasinstallatie op de Harnaschpolder geweest en ik vond het een bijzonder indrukwekkend gebeuren en ook hoe dat daar werd gepresenteerd in al zijn facetten, niet alleen technisch, maar ook hoe dat administratief gaat, hoe dat in de organisatie past en noem maar op. Hoogheemraad Egas heeft beloofd dat we de lezinkjes die daar zijn gegeven op schrift krijgen want die geven heel veel informatie in een hele beknopte stijl. We hebben ook een aantal opmerkingen dat voor een deel ook door collegae hier zijn gemaakt. Om te beginnen die idioot lange terugverdiëntijd van de CO₂. Als je dat vergelijkt, zouden mensen uit de middeleeuwen besluiten kunnen nemen over de 21^e eeuw, zo groot is die spanne. Het maakt een beetje een rare indruk in het geheel dat je met zulke termijnen gaat werken, kan dat niet op een andere manier worden geformuleerd? Dan bij de warmtepomp staan geen opbrengsten, maar wel negatieve kosten. Waarom is die constructie zo, waarom zijn er niet gewoon kosten en opbrengsten geboekt en is dat op deze manier neergezet? Dan de exploitatie-effecten. Die worden verwerkt in de begroting van 2021 en de meerjarenraming in 2022-2025, maar de investering zelf, is die al verwerkt in de begroting 2020 of moet dat alsnog worden geregeld? Als er subsidie komt, wordt die dan direct afgeboekt op een project of vloeit die naar de algemene middelen en komt die subsidie ten gunste van beide partijen naar rato van de investering die wordt gedaan? Dat lijkt me logisch, maar goed ik wil daar graag een bevestiging van. In een quick scan zal de kans op het verkrijgen van een vergunning worden uitgewerkt in verband met de regels voor stikstofdeposities. Is hiermee al begonnen en hoe reëel is de dreiging dat geen vergunning zal worden verleend? Verder staat in het besluit niet het te financieren bedrag opgenomen alsmede het mogelijk te ontvangen subsidiebedrag. Moet die investering niet in het besluit staan? Want daar gaat het tenslotte om, het besluit wordt genomen, ook ten aanzien van het financiële kader waarin een en ander zich afspeelt. Dat waren onze opmerkingen voorzitter.

De voorzitter: Dank u mijnheer Van der Ree. Dan kijk ik even door. Als eerstvolgende heeft de heer De Haan van de Algemene Waterschapspartij het woord.

De heer De Haan: Dank u wel voorzitter. De AWP is eigenlijk wel blij dat er op dit moment een poging wordt gedaan om de CO₂-voetafdruk te verkleinen. Ik heb bij de groengasinstallatie van de Groote Lucht en de Harnaschpolder ook steeds gevraagd waar dat afgevangen CO₂ naartoe gaat en dat werd dus geëmitteerd. Dit is in ieder geval een poging om daar wat duidelijkheid over te geven en daarom hebben we dit met grote tevredenheid bestudeerd. Er is nog een aantal technische vragen, maar ook die zijn al eerder gesteld. Dus ik wil het eigenlijk wat kort houden. We sluiten ons inderdaad aan bij waar komt de CO₂-vervloeingsinstallatie vandaan, wie zijn de afnemers en is dit te beschouwen als een goede ervaring opdoen om daarna te kijken of de andere groengasinrichtingen ook op die manier kunnen worden aangepakt? Wij zijn ook geïnteresseerd in hoe de cofinanciering uiteindelijk uitwerkt. Daar wilde ik het in de eerste termijn bij laten.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer De Haan. Dan heeft nu de heer Simon van de Partij voor de Dieren het woord.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. Ja, er zijn al heel veel vragen gesteld. Ik ga er eentje aan toevoegen, gewoon voor de gein. De technische levensduur van de installatie, stel je voor dat die binnen vier jaar technisch stuk is, dan heb je er natuurlijk niks aan, dus het is wel interessant om te

kijken hoe dat inderdaad echt duurzaam is, maar ik wil gewoon beginnen aan mijn oordeelsvorming richting het besluit, ik hoorde al over het BOB-model. De urgentie van het voorstel dat hier ligt, wordt echt duidelijk aangegeven. We hebben nu kans om subsidies te ontvangen om echt te verduurzamen en we moeten dat gewoon slagvaardig aanpakken. Het lijkt me logisch dat dit de goede stap is om hier richting aan te geven. De vraag rijst wel of we dit ook voor andere installaties moeten doen, maar dat is dan een keuze van het college, om ons daarmee te verblijden, misschien krijgen we binnenkort nog een spoedcommissievergadering, ik hoop het niet. Ik merk wel dat er in deze VV wel wat onduidelijkheden zijn over hoe je die duurzaamheid toetst. We hebben het hier over businesscases, dat werkt met terugverdiëntijden. Prima maar je ziet dat iedereen met CO₂ een beetje de mist in gaat. Dat is eigenlijk een valuecase, dat is een maatschappelijke opgave, die moet je ook heel anders bekijken. Het is wel een opgave die we hebben, we zijn uiteindelijk wettelijk verplicht om daar gewoon gehoor aan te geven en dat betekent dus dat we misschien in de toekomst wel veel meer moeten investeren. Daar krijg je inderdaad die 381 jaar terugverdiëntijd voor, maar dat is de realiteit waar we gewoon in leven en daar moeten we ons heel erg van bewust zijn. Misschien moeten we erover nadenken hoe we dit soort problemen op een andere manier kunnen presenteren, als echt een maatschappelijk doel dat wij als Waterschap hebben. Ik weet dat het een uitdaging is, maar we zijn hier een stukje op weg en dat is interessant, dus dat moeten we vooral ook vasthouden en ook in ons achterhoofd meenemen dat we die kant opgaan. Daar laat ik het voor de eerste termijn bij, ik heb voor de tweede termijn nog wel wat leuke suggesties.

De voorzitter: Dank u wel de heer Simon. Dan heeft nu mevrouw Van Hijlckama Vlieg van de PvdA het woord.

Mevrouw Van Hijlckama Dank u wel voorzitter. Wij zijn ervan uitgegaan dat de 604 jaar die op pagina 3 staat een typefout is, klopt dat? Nee, dat is serieus? Dat hadden we er niet zomaar uit durven halen. Hoe reëel is dat? Een andere vraag die we hebben, Delfluent Change ik weet niet wat dat is, misschien kunt u dat eens uitleggen. Wat hier aan de orde is, is een kans die we kunnen pakken als we snel zijn en dat is natuurlijk hartstikke goed, dat we daar voortvarend op afstevenen, maar in de besluitvorming is het wel een probleem omdat die financiële dekking nog in de mist zit en de subsidie ook. Dus onze vraag is eigenlijk: heeft u dit besluit nodig voor die subsidieaanvraag? De haast die we hebben, is vanwege de subsidieaanvraag, dus kunnen we ruimte in de tijd krijgen door nog niet alles dicht te timmeren in een besluit en eerst die aanvraag eens te doen? Ik weet niet hoe ver u moet gaan in de uitwerking van die aanvraag, hoe onderbouwd die moet zijn. Dat is vraag 1, dus kunnen we tijdrekken? Een ander ding is, als we hiermee zouden instemmen, wat ik ontzettend graag zou willen doen namens mijn partij, is het dan toch mogelijk om een aantal ontbindende voorwaarden te formuleren? Want die PFAS- en stikstofvergunning, dat moet allemaal nog maar blijken. Dat is eigenlijk de hoofdvraag voor de eerste ronde.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Van Hijlckama Vlieg. Dat grijpt nu de heer Verhage van Bedrijven al de microfoon. U heeft ook het woord.

De heer Verhage: Ja, dank u wel voorzitter. Ja, mooi dat we de kans krijgen om met elkaar op korte termijn hierover te praten en er wellicht in december verder een besluit over te nemen, maar er zijn heel veel vragen nog. Wij vinden financiële onderbouwing wel mager. Ik kan me voorstellen dat er meer onderliggende stukken zijn en die zou ik best willen zien. De rente van 5% is al genoemd, ik ga ervan uit dat wij in een lange periode toch wel tegen 1,5 à 2% kunnen lenen, maar goed ik neem aan dat die 5% het plafond is. Kijkend naar die financiering, er zit wellicht een aantal kosten nog niet in. Ik zie nog geen rentekosten. Nogmaals, ik ben toch wel benieuwd naar die financiële onderbouwing.

Een vraag die nog niet is gesteld en die wij hadden, is de volgende. Als je nu kijkt naar die verduurzaming, van biogas kunnen we via de groengasinstallatie groen gas maken. We hebben daar ook een zogenaamde WKK, zo'n warmtekrachtkoppeling, staan en van dat biogas kunnen we ook stroom maken. Dus de vraag is, en ik zou het echt niet weten, maar mijn fracties wel geïnteresseerd, wat is nou interessanter voor Delfland? Is het zo, daar zou je een berekening van moeten maken en het naast elkaar moeten leggen, maar ik kan me voorstellen, als je er stroom van maakt en we zouden die stroom kunnen gebruiken om onze gemalen te voorzien, afgezien van leidingen die je moet leggen, maar in zijn algemeenheid, is dat een businesscase die interessant is of juist niet en is het verduurzamen en het groene gas gaan leveren aan derden een veel betere businesscase? Dus niet een vraag die direct hierop slaat, maar meer een algemene vraag. Verder zijn wij positief over wat er ligt en de kans die zich voordoet, maar er zitten wel heel veel onzekerheden in. Die vragen zijn al gesteld en daar sluit ik me bij aan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel de heer Verhage. Dan heeft nu de heer Jansen van het CDA het woord.

De heer Jansen: Ja, het fijne van als je helemaal achteraan zit, is dat bijna alle vragen al zijn gesteld, maar ik heb toch nog een aantal vragen. Het CDA is erg blij met dit voorstel en daarom vinden we het ook niet erg om hier aanwezig te zijn om erover te discussiëren. We vroegen ons wel af, maar goed dat is meer een procedurele vraag, of het niet ook in een andere commissie had gekund, maar goed dat had ik eigenlijk bij de vaststelling van de agenda moeten benoemen. Het is ook een logische stap na de installatie op de Groote Lucht en op de Harnaspolder en wij vinden het erg goed omdat dit gewoon bijdraagt aan onze doelstellingen ten aanzien van CO₂-verlagen, circulair en energieneutraal. Een van de suggesties die wij willen doen, is om het nog duurzamer te maken en de vraag is of we ook voor deze installatie, de nieuwe installaties die nu komen, een materialenpaspoort aan te leggen, zodat we precies weten welke materialen zijn gebruikt op het moment dat ze worden afgebroken. Dat is een aanvullende vraag. We hebben ook een beetje twijfel over de termijnen, die zijn wel heel erg kort. We moeten nu een besluit nemen, zodat in januari 2020 hopelijk een subsidie kan worden verkregen en tot aanschaf kan worden overgegaan omdat we in december al helemaal klaar moeten zijn. Hoe realistisch is het en lopen we daar niet gewoon een risico dat we hem toch niet kunnen aanschaffen of dat die subsidie gewoon niet lukt, wat hangt van wat af? Ik sluit me ook aan bij de vragen van mevrouw Van Hijckama Vlieg. De businesscase is erg kort, graag ook inderdaad wat meer onderbouwing. We beseffen wel dat er hele grote bandbreedte om de hier genoemde cijfers zit. Met name de vraag over de CO₂-terugverdientijd, ja op het moment dat je meer terugkrijgt voor je CO₂ omdat de prijs hoger wordt, gaat die 600 jaar natuurlijk ook omlaag. Dus ik denk dat het ook wel goed is om dat te benoemen en ook in het achterhoofd te houden. De laatste vraag die ik nog heb, en ik ga daarmee een beetje buiten mijn boekje, gaat over de SSK-raming. Ik weet dat die vertrouwelijk is, dus ik ga niets vragen over de inhoud, maar wel over de vorm. Ik vind hem namelijk heel erg summier en eigenlijk vind ik het niet goed controleren. In feite, als ik gewoon het openbare stuk lees, staat daar meer informatie over de financiën in dan in de SSK-raming, dus ik vroeg mij even af of dat de volgende keer wat uitgebreider kan.

De voorzitter: Dank u wel de heer Jansen. U zet deze voorzitter wel op scherp, maar dat ging goed, dank u. Het doet mij deugd dat er vanuit de commissie voldoende tijd is gevonden om het stuk goed te lezen en heel veel vragen te stellen. Even reagerend, dit onderwerp hoort echt bij het domein van deze commissie en dan kunnen we het natuurlijk wel een beetje ad hoc bij een andere commissie plakken, maar hier zitten we met de specialisten die over de waterzuiveringen gaan, vandaar ook dat we hier deze vergadering wilden houden, overigens in goed overleg met de hoogheemraden. Ik geloof dat de meeste vragen voor de heer Egas zijn en een enkele voor de heer Ouwendijk, maar ik

geef als eerste even het woord aan de heer Egas om al deze vragen van een antwoord te voorzien of in ieder geval een begin van een antwoord. U heeft het woord.

De heer Egas: Dank u wel voorzitter. Dat ga ik proberen, ik ga het niet alleen doen, ik heb gelukkig wat hulp bij me zitten die me gaat helpen bij het beantwoorden van vele vragen. Ik wil ze eigenlijk maar gewoon in volgorde van zoals ze zijn gesteld aflopen. Er werd in eerste instantie gevraagd naar die rente van 5%, dat werd door meerderen geroepen. We hebben dit moment gerekend met 5%, maar dat is wel degelijk een onderwerp van discussie met Delfluent en we weten ook zeker dat die rente naar beneden gaat. Op welk niveau we gaan uitkomen, is ook nog even ter onderhandeling met Delfluent en ook Delfluent moet nog zijn definitieve cijfers naar ons toe ophoesten. Dus daar komen zeker lagere bedragen te staan dan die 5%. Dan de CO₂-terugverdientijd. Ja, u hebt helaas ongelijk mevrouw Hijlckama Vlieg dat het een typefout is want het is echt een lange tijd, maar dat is ook gebaseerd op dat op dit moment er een klein verschil is tussen de kosten voor het opereren en de opbrengsten voor de CO₂ die we kunnen verkopen. Dus ja, dan doe je er lang over, maar er zijn wel twee redenen waarom we wel voorstellen hem aan te schaffen en dat is het terugdringen van de CO₂-uitstoot als belangrijk argument en het dat we ons ook allemaal moeten realiseren dat er toch een CO₂-heffing boven ieders hoofd hangt en op het moment dat die komt, gaat die terugverdientijd harder naar beneden want daar is hier natuurlijk geen rekening mee gehouden. Waarom we het op deze manier hebben gepresenteerd, is omdat we ook transparant naar u willen zijn. Dus we hebben dit niet als één hoop willen profileren, 'kijk dit is wat we aan duurzaamheid willen doen', maar hebben echt eventjes de groengasinstallatie, de warmtepomp en de CO₂-vervloeingsinstallatie separaat aan u willen laten zien. Waarom dit niet op de Harnaschpolder al is gedaan, dat is een stukje voortschrijdend inzicht maar ook op de Harnaschpolder zijn we wel degelijk aan het kijken wat we met onze CO₂-uitstoot daar kunnen doen. Dat zou ook zo'n installatie kunnen zijn, maar er is ook een mogelijkheid om het CO₂ wellicht als gas aan de tuinbouwsector te leveren, maar u zult begrijpen dat daarvoor een leiding moet worden aangelegd en we kijken daar in een vervolgtraject met elkaar naar. Vergunningsrisico, ja dat is er en als we alles moeten doorlopen voordat wij de installatie gaan bestellen, dan weten we in ieder geval zeker dat wij alle termijnen die we nu genoemd hebben niet gaan halen. Hoe zeker het is? Ja, daar kan ik alleen maar vertrouwen op de deskundigheid van de medewerkers van Delfland die zeggen: wij verwachten dat de vergunning wordt verleend en dat daar voldoende gronden voor zijn. Meer informatie hebben we op dit moment niet. Willen we dat wel hebben, dan zullen we toch eerst naar een definitief ontwerp moeten gaan en dat moeten voorleggen aan de desbetreffende instanties. De vraag waarom niet in de begroting van 2020. Ja, die hebben we vorige week geloof ik met elkaar vastgesteld en toen wisten wij niet dat dit onderwerp op zo'n korte termijn zou gaan spelen. Dus we kunnen ook niet iets in de begroting opnemen wat we niet weten. De zekerheid om 1.9 miljoen m³ gas te gaan leveren. We hebben natuurlijk heel veel ervaring met de installatie die op de Groote Lucht draait en die op de Harnaschpolder draait en we weten de vervuilingseenheden in het slib en dus weten we ook redelijk zeker hoeveel biogas we produceren en hoeveel daarvan we kunnen omzetten naar groen gas. Er is een heel proces om biogas naar groen gas om te zetten en dat is een technisch verhaal, ik weet niet of mevrouw Rombouts dat verder kan invullen.

De voorzitter: Dan heeft mevrouw Rombouts even het woord.

Mevrouw Rombouts: Ik stel voor dat u op YouTube het filmpje van Bright Biomaintain bekijkt, dat is ook bij de opening van de groengasinstallatie op de Harnaschpolder gedraaid. Dat is een filmpje over hoe de groengasinstallatie werkt en die is gemaakt op de Groote Lucht. Dat legt perfect uit hoe het omzetten van biogas naar groen gas technisch werk.

De voorzitter: Wellicht dat de link even netjes in de notulen worden opgenomen, dan kunnen we dat voor de VV nog bekijken.

De heer Egas: Dan wil ik graag verdergaan met de rest van de vragen als u het goed vindt. Ja, als het voorstel al eerder bekend was en we wisten al in augustus 2019 dat er een subsidieregeling was. Dit is een subsidieregeling die volgens mij in augustus is gepubliceerd en waarmee wij niet direct zijn geconfronteerd, maar later en toen is de organisatie aan het werk gegaan om de businesscase uit te rekenen, om het allemaal wel in een wat grotere versnelling te brengen en toen bleek dat dit inderdaad haalbaar was. Natuurlijk is een belangrijke vraag voor die subsidieregeling of de systemen op dat moment ook leverbaar zijn en dat is nagevraagd bij de verschillende leveranciers hiervoor. Vandaar dat helaas het allemaal onder wat tijdsdruk naar u toe is gekomen, maar nogmaals, en we hebben dat eerder aangegeven, we willen de kans op subsidie niet voorbij laten gaan. Dan kom ik eigenlijk direct op die zekerheid van de subsidie en wat we doen als we de subsidie niet krijgen. Daarom staat in het stukje van de businesscase dat u in het voorstel ziet een stuk zonder subsidie en een stuk met subsidie en ik denk eerlijk gezegd, als we kijken naar een terugverdientijd van zes jaar voor de hele installatie, dat dit ook een mooi voorstel is, maar de haast die is geboden, is de mogelijkheid van de subsidie. Dat maakt het alleen maar nog aantrekkelijker voor ons, maar ik denk dat er anders ook een goed voorstel ligt, zowel economisch als qua duurzaamheid.

De voorzitter: De heer De Klerk, ter interruptie.

De heer De Klerk: Dank u wel voorzitter. Een ander deel van mijn vraag was hoe we ervoor zorgen dat we alle subsidies in kaart hebben en hoe de organisatie zicht op alle subsidies heeft want als deze in augustus is gepubliceerd en het een aantal maanden duurt voordat de organisatie er linksom of rechtsom op wordt geattendeerd...Heeft de organisatie zicht op wat er allemaal speelt en hoe gaan we ervoor zorgen dat we hier in de toekomst scherp op blijven en we ook geen kansen hierop missen?

De voorzitter: Dank u wel. De heer Egas.

De heer Egas: Ja, ik denk dat we daar ook alleen maar even kunnen vertrouwen op onze eigen organisatie van Delfland, dat die dat met elkaar goed in beeld hebben en iedereen zo snel mogelijk informeren over dat er een subsidie loopt voor een bepaald project en dat we dat met elkaar in beeld proberen te brengen, maar dat is even het vertrouwen dat ik in ieder geval heb in de organisatie van Delfland, dat dit redelijk goed tot goed in beeld is. U vroeg ook nog hoe het een en ander is berekend. Ja, u moet niet aan mij vragen hoe ze aan die getallen komen, maar wel aan de organisatie en zeker weer als we kijken naar de energiebesparing of de energieopwekking die we doen met dat groengas een besparing van CO₂. We weten heel goed welke processen er lopen en welke voordelen eruit komen en welke nadelen eruit komen. Dan kom ik bij wat vragen van mijnheer Roeten. Hebben we gekeken naar andere verduurzaming? We zijn heel hard bezig met de groep Circulaire en duurzame energiestrategie om te kijken naar allerlei mogelijkheden die we kunnen doen. In dat plan, dat we dan in 2020 met u gaan bespreken, staat ook die warmtepomp voor de Houtrust al genoemd, dus die hebben we met dit project naar voren kunnen trekken en daarmee gaan we bijvoorbeeld ook de kantoren op de Houtrust verwarmen. Dus we kijken wel degelijk ook om de kleine dingen af te vangen en een van de onderwerpen die ook in dat plan naar voren zal komen is niet alleen wat we allemaal nog gaan plaatsen aan energieopwekking, maar waar kunnen we ook nog besparen op energie. Dus we gaan wel degelijk ook naar al die kleine dingen

kijken. De installaties en eigendommen, daar geldt dat voor, dat is een duurzaamheids- en een circulaire opdracht die we aan de hele organisatie meegeven, op alle fronten. Dus we kijken echt heel kritisch naar wat we daarmee kunnen doen. U vroeg ook naar de financiering. Uiteindelijk wordt de installatie gefinancierd door Delfluent, waarbij wij 75% van de kosten en baten dragen en Delfluent 25% van de kosten en baten draagt. Het is dus een investering die door Delfluent wordt gedaan en dat doen we in het kader van die Delfluent Change. In het contract dat we met hen hebben is opgenomen dat we aanpassingen op het contract kunnen doen om daarmee de installatie beter te laten functioneren. Soms zijn dat stappen die Delfluent geheel zelfstandig doet om het beter te laten functioneren en soms zijn het Changevoorstellen die in overleg met Delfland worden gedaan. U vroeg naar de risico's van de installatie die wordt gekocht. Voor zover ik weet, is het niet echt een gebruikte installatie, het is geen tweedehands installatie, maar het is een installatie die bij de leverancier staat die ons de hele groengasinstallatie en de CO₂-vervloeingsinstallatie gaat leveren en we zullen wel degelijk goede afspraken maken over garantietermijnen en controles doen zodat alles goed gaat functioneren, maar dat geldt ook voor de groengasinstallatie. De aanbestedingsprocedure, u vroeg hoe dat gaat. We brengen het onder bij de Delfluent Change en dat betekent dat wij de investering niet gaan doen, maar dat Delfluent die investering gaat doen en dat Delfluent dus de aanbesteding naar de markt gaat doen of eigenlijk de opdracht aan de markt gaat verlenen. Risico van de vergunning. Ja, daar heb ik het net eigenlijk al over gehad. Op het moment dat wij de vergunning gaan aanvragen, wordt pas echt duidelijk welke vragen en opmerkingen er allemaal komen, maar we hebben er gewoon goed vertrouwen in dat dit voor elkaar gaat komen. De heer Van der Burg. Ik ben in ieder geval blij om te horen dat het een mooi project wordt gevonden. Ik denk dat we dat met elkaar ook mogen vinden want we gaan hiermee echt belangrijke stappen zetten in onze duurzaamheid en energieopwekking en dat dit een belangrijke stap is voor de invulling van de doelstellingen. Uw vraag om dat direct al in een schemaatje aan te geven, hoe gaan we al die stappen dan doen? Dan is dit een belangrijke bijdrage en als we weten hoeveel CO₂ we uitstoten en hoeveel we hier gaan besparen, dan zie ook dat dit direct een belangrijke stap in de richting is. We zijn er niet en we moeten veel stappen zetten, maar we kunnen op termijn wel degelijk zo'n overzichtje maken.

De heer Van der Burg: Voorzitter, hoe belangrijk is deze stap, kunt u dat toch kwantificeren? Want ja, het is een algemene opmerking, maar...

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Op het moment dat wij, en dan verwijs ik toch ook graag naar de stappen die we gezet hebben voor de Groote Lucht en de Harnaschpolder waarin we hebben aangegeven, en dan kom ik ook direct op de beantwoording van wat andere vragen, hoeveel dat meer oplevert dan biogas omzetten naar elektriciteit en hoe we dan die elektriciteit op andere installaties van ons kunnen neerleggen. Nou, dat laatste is schier onmogelijk want dan moeten we ook heel veel leidingen gaan leggen, tenzij we het gaan terugleveren aan het net, maar er zit gewoon heel veel inefficiëntie in een warmtekrachtkoppeling en op het moment dat we het kunnen omzetten naar groen gas, leveren we natuurlijk een behoorlijke bijdrage aan de verduurzaming van ons aardgasnet want het wordt uiteindelijk geleverd aan het aardgasnet. Dat is een belangrijke taak. We hebben, en dan kijk ik even naar links of wij een getal hebben, natuurlijk ergens in de CO₂-footprint voor 2019 of 2018 een getal genoemd, weet jij dat nog uit je hoofd? Dan kan ik wel aangeven dat die 6000 die we dan nu in mindering gaan brengen al een behoorlijke stap is die we gaan zetten. Dus het is wel een hele belangrijke stap die we daarmee zetten, maar ook zeker de omzetting naar biogas naar groen gas is daarvoor weer een stap die we ook al gezet hebben op de andere twee zuiveringen. Dan hebben we

ook direct die koppeling naar de warmtekrachtkoppeling gehad. Ja, dit is gewoon veel efficiënter en veel duurzamer dan ons biogas omzetten in elektriciteit via de warmtekrachtkoppelingen en de warmte die we daaruit halen. We vangen nu echt alle broeikasgassen af of zetten ze om. Dat is denk ik wel een hele belangrijke opmerking en uw vraag over methaan situatie dan denk ik eigenlijk in dat filmpje.

Mevrouw Rombouts: Ja ook, maar Biogas is methaan met CO₂, dat strippen we en dat vangen we op.

De heer Egas: Ja, dus eigenlijk halen we hier methaan en CO₂ uit elkaar. Van daar krijgen we dat groene gas. Mijnheer Van der Ree, wij gaan zeker de informatie opsturen die we vorige week bij de opening hebben getoond. Ik denk dat dit ook een goed beeld gaf van het geheel. U vraagt vervolgens...

De voorzitter: De heer Van Winden ter interruptie.

De heer Van Winden: Een kleine interruptie. We scheiden methaan en CO₂, dat gaan we hier vervloeien, maar wat doen we dan op dit moment met de CO₂ in Groote Lucht en Harnasch?

De heer Egas: Op dit moment komt dat op beide locaties vrij in de atmosfeer.

De heer Van Winden: Dus genereren we gewoon CO₂?

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Het zuiveren van afvalwater genereert CO₂, dat is zo. Door een groengasinstallatie breng je het heel erg geconcentreerd waardoor het afvangen eenvoudiger is, maar het wordt niet meer of minder dan het al was. Wij genereren als Waterschap CO₂, dat klopt.

De heer Van Winden: Dank u wel.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Ja, dank u wel. Negatieve kosten bij de warmtepompen en waarom daar geen opbrengsten? Omdat de andere opbrengst echt is wat we krijgen van andere partijen met het leveren van groen gas en het leveren van CO₂ en dit is gewoon een kostenbesparing. Vandaar dat het als negatieve kosten is opgenomen. De investering in de begroting, die vraag heb ik denk ik al beantwoord waarom dat er niet in stond. Het besluit waarom dit niet als een financiering is genoemd, is doordat juist de financiers door Delfluent wordt gedaan en wij de kosten terugkrijgen in een jaarlijks overzicht van de Change die erin zit. De vraag wie de afnemers van CO₂ zijn. Dat is waar we op dit moment onderzoek naar doen, waar we gesprekken mee voeren, maar zeker ook met de glastuinbouw. Daar hebben we ook vanmorgen nog een gesprek mee gevoerd en daarvan hebben we in ieder geval de indruk dat er genoeg partijen zijn die daarin zijn geïnteresseerd, maar we hebben daarmee nog geen contracten afgesloten, dat zou wat voorbarig zijn als we zelf het besluit nog niet hebben genomen om de installatie te gaan plaatsen. De cofinanciering, mijnheer De Haan, ik hoop dat ik die vraag direct al heb beantwoord, dat dit een cofinanciering is. Delfluent gaat financieren, 75% van de baten en lasten zijn voor Delfland, 25% van de kosten en baten zijn voor Delfluent en daar is ook bewust voor gekozen, om ze daarmee te blijven prikkelen om te zorgen dat alles goed draait en eigenlijk steeds beter gaat draaien in dat kader.

De voorzitter: De heer Verhage, ter interruptie.

De heer Verhage: Ja even een vraag aan de hoogheemraad over die financiering. Is het nou zo dat Delfluent de financiering doet en volledig verantwoordelijk is of tekenen wij als Delfland mee? Dus zijn wij ook risicodragers bij de financiering? Dat doe je door meetekenen, een aansprakelijkheidsverklaring of wat dan ook.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Ja, wij zijn daar medeverantwoordelijk voor want het geldt voor de hele installatie, daar doen we dat ook allemaal voor. Ik zie daar nog iemand hard neeschudden. Jij schudt ja, maar achter je zit iemand nee te schudden.

De voorzitter: De heer Janssen, kunt u luid spreken?

De heer R. Janssen (ambtenaar): Goed, voor de notulen. Dat Delfland, ons hoogheemraadschap, dus geen risicovolle financiering aangaat, niet aansprakelijk is voor de financiering. Ik zie de hoogheemraad knikken. Dus dank u.

De voorzitter: Wie vraagt het woord? De heer De Klerk.

De heer De Klerk: Een vraagje want wij tekenen dus niet mee, maar ik zie in de tekst ook staan dat Delfluent de subsidie aanvraagt. Het is nog even zoeken naar onze rol, wij maken inderdaad geld vrij, maar ik zoek ook even naar wat net is verteld in relatie tot het feit dat Delfluent de subsidie aanvraagt. Nog even de connectie maken met waarom wij nu met stoom en kokend water deze beslissing moeten nemen.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Wij zullen Delfluent wel de opdracht moeten geven om de installatie aan te passen zoals we hier vernoemd hebben en daarvoor ook de fee te gaan betalen, de Change fee die daaraan zit. Levensduur van de installatie mijnheer Simon. Ja, wij weten op dit moment dat dit vijftien jaar of langer is. Dus dat is helemaal goed en ja, ik ben het er ook mee eens dat, als we kijken naar dit soort verduurzamingstrajecten, we dat niet altijd meer kunnen omzetten in een economische businesscase, maar we zullen moeten kijken naar een valuecase want er hangen gewoon andere waarden aan vast dan alleen maar geld verdienen. Helaas is dat zo, maar ik denk wel dat dit ook een van onze maatschappelijke taken is en een van onze opdrachten die we hebben meegekregen vanuit de VV, maar ook zeker vanuit de landelijke overheid. Dan kom ik bij de vragen van mevrouw Hijlckama Vlieg, ontbindende voorwaarden, zouden we kunnen kijken of we tijd kunnen rekken?

De voorzitter: Ter interruptie, de heer Van Winden.

De heer Van Winden: Ik wil nog even terug naar het vorige onderwerp mijnheer de voorzitter. Het is mij absoluut onduidelijk hoe we dit financieren want in dit voorstel staat 75% van de investering, € 3,75 miljoen wordt door Delfland gedragen. Dan investeren wij toch? Waarom staat dat anders in dit voorstel? 25% wordt door Delfluent gedragen. Ik denk dat er toch iets meer duidelijkheid moet komen over hoe dit financieel in elkaar steekt.

De voorzitter: Dat mag, u mag die vraag natuurlijk stellen, maar dan komen we natuurlijk heel erg op het terrein van de PPS dat hier omheen zit en dat is natuurlijk aan de rand van dit onderwerp. Ik geef de heer Egas het woord.

De heer Egas: Ik heb even overlegd met mevrouw Rombouts en die gaat het antwoord hierop geven want zij weet daar nog veel meer details van.

De voorzitter: Dan heeft nu mevrouw Rombouts het woord.

Mevrouw Rombouts: Delfluent financiert het voor en wij betalen daar 75% van terug. Zo is eigenlijk de PPS ook begonnen, het hele project van de bouw van de zuiveringen enz. is ook gefinancierd door Delfluent en wij betalen dat terug via de exploitatie.

De voorzitter: De heer Jansen van het CDA.

De heer Jansen: Voorzitter nog even een aanvullende vraag. Is het wel risicodragend, dat we het terugbetalen, of zit daar geen risico voor ons in?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts.

'...' (Buiten de microfoon)

De heer Jansen: Ik hoor u inderdaad twijfelen. Stel dat de totale installatie bijvoorbeeld € 3 miljoen kost, betalen we dan ook 75% van die € 3 miljoen of als die € 8 miljoen kost, betalen we dan ook 75% van die € 8 miljoen?

De voorzitter: Dank u wel, daarmee is de vraag helder.

De heer Egas: Ja, dat is uiteindelijk de limitering die wij zullen moeten inbrengen in de opdracht die we aan Delfluent voor de Change gaan geven.

De voorzitter: Ik geef het woord terug aan de heer Egas voor de continuering van de antwoorden.

De heer Egas: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg, u gaf aan 'financiële dekking, subsidieaanvraag nodig, misschien kunnen we ruimte in tijd winnen'. Ik noem maar even wat aantekeningen die ik heb gemaakt van de vragen die u stelde. Wij willen graag gebruikmaken van de kans op subsidie en dat betekent dat we voortvarend te werk moeten gaan in dit project want uiteindelijk moet daarvoor, dat is een harde eis van de subsidieregeling, dat alles geleverd is en operationeel is voor eind 2020. Dus dat is een harde eis die er staat en ik denk dat, als wij wachten tot we de subsidie hebben, wachten tot we de vergunning hebben, we in ieder geval een ding zeker weten, dan komen we niet meer in aanmerking voor die subsidie. Dus dat is het risico dat er voor ons in zit, vandaar dat we ook in het voorstel de terugverdientijd van zes jaar genoemd hebben voor de installatie zonder subsidie en vier jaar voor de installatie met subsidie. Dus ik zou daar ook niet graag tijd willen winnen om het besluit te nemen want dan komen we niet meer in aanmerking voor de subsidie en ik denk dat dit voor ons allemaal een gemiste kans zou zijn. Mijnheer Verhage, de vraag om een financiële onderbouwing, ook daar weet ik van dat er een hele uitgebreide berekening is bij de financiële mensen binnen Delfland en dat er een gedegen financiële onderbouwing is, maar we kunnen zeker

vragen of ze dat nog een keer aan u willen uitleggen en verder willen verklaren hoe die onderbouwing zit, maar ik denk dat het ook erg belangrijk is dat we daar gewoon vertrouwen hebben in hoe de organisatie dat voor ons bepaalt en uitrekent. Verduurzaming. Ik gaf het net al aan, er is op de Groote Lucht en de Harnaschpolder al een hele bewuste keuze gemaakt om biogas om te zetten naar groen gas om daarmee gewoon de efficiëntie voor het totaal te vergroten. Daar zit wel een klein nadeel aan, dat wil ik ook graag noemen, en dat is dat in de berekeningen van energieneutraliteit het groene gas dat we leveren niet wordt meegenomen want dat is iets wat we aan een andere sector leveren en niet in onze eigen sector gebruiken, Dus in dat kader helpt het niet voor de energieneutraliteit, maar het maakt wel een paar grote stappen in onze klimaatdoelstellingen en onze CO₂-neutraliteit. Dus daar is het wel een hele belangrijke stap voor. Mijnheer Jansen, u gaf even aan een materiaalpaspoort. Dat gaan we doen, ik zag Erik Bongaards net tenminste hard knikken. Dus dat gaan we zeker meenemen.

De voorzitter: Ik noteer dat even als toezegging.

De heer Egas: Dat mag u zeker meenemen als toezegging want dat is een toezegging die we ook al eerder hebben gedaan bij de verschillende projecten die we hebben benoemd. Dus dat is een belangrijk item dat we gewoon willen meenemen. Dan laat ik het even voor u dat de SSK-raming wat summier is, maar daar kunnen we straks misschien nog wel even op terugkomen. Dat even voor de eerste termijn van mijn beantwoording.

De voorzitter: Dank u wel, dank u wel voor deze uitgebreide beantwoording. Ik heb ook veel dingen over de situatie ter plekke gehoord. Misschien is het ook wel een idee om een keer met de commissie bij de Houtrust te gaan kijken hoe de situatie daar is, dat zou verhelderend kunnen werken. Ik weet niet of dat mogelijk is.

De heer Egas: Mag ik?

De voorzitter: Ja, daar mag ik u natuurlijk het woord op geven.

De heer Egas: Ja, dat wil ik graag doen. Ik moet heel eerlijk zeggen, ik ben vorige week na afloop van onze VV ook pas geïnformeerd over de mogelijkheden die er waren voor deze kans en dat was door mevrouw Rombouts op weg naar een rondleiding op Houtrust en de Morsestraat. Ik kan u vertellen, er is ruimte op de Houtrust in de huidige panden die daar staan om een groot deel van de installatie in aan te brengen. Ook dat is wel prettig om te weten en dat zal ook zeker helpen bij de vergunningaanvraag. Ja, graag willen we u rondleiden op deze zuivering, de Houtrust, die trouwens heel anders is dan Harnaschpolder en Groote Lucht.

De voorzitter: Kijk, dan kunnen we daar even ons blikveld weer verbreden. Mensen, ik stel voor dat we de tweede ronde aanvangen en ik nodig u ook uit om ook wat meer interactief te zijn op elkaar, zodat we ook de politieke besluitvorming alvast een zet kunnen geven. Ik stel voor dat ik weer dezelfde ronde maak en dan ga ik deze keer ook weer naar de rechterkant, tegen de klok in, naar de heer Van Winden. U heeft het woord.

De heer Van Winden: Wij gaan groen gas produceren, maar daarmee worden we niet energieneutraal wordt er gezegd. We worden wellicht wel klimaatneutraal. Ik zou eerder zeggen klimaatneutraler want ik denk niet dat we het met deze ene stap redden. Er is ergens iets geroepen, dat noemen we HBE's, hernieuwbare brandstofeenheden. Hebben we enig inzicht in hoeveel

hernieuwbare brandstofeenheden we hier genereren en welke we ook weer consumeren? Want we gaan meer stroom gebruiken en we gaan gas leveren, in hoeverre kunnen we dat met elkaar matchen? Ik heb eerder over de telefoon met de hoogheemraad gesproken en toen hadden we het over de begroting van 2020. Het antwoord was dat die al is vastgesteld, maar er was ook nog een ander antwoord en dat was dat wij pas gaan betalen als de installatie wordt opgeleverd en derhalve zou het ook niet meetellen in de begroting van 2020. Misschien is daar ook nog iets aan toe te voegen. Dank u wel mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel voorzitter. Ik had in de eerste termijn nog een vraag gesteld over hoe wij omgaan met een derde van de investering op het gebied van CO₂. Er staat in de tekst dat de terugverdientijd op zes jaar is gesteld, maar een derde daarvan verdienen we niet terug en ik vraag me af hoe boekhoudkundig met die installatie wordt omgegaan, gaan we dat inderdaad afschrijven zoals mijn vraag in de eerste termijn was en in het verlengde daarvan, zoals de heer Simon al memoreerde, is het een politieke keuze dat je die investering in die CO₂-installatie niet gaat terugverdienen. Dat snap ik, maar ik vraag me dan wel af...We kunnen onze euro maar één keer uitgeven, dus in het kader van de effectieve maatregel om CO₂ te reduceren, in hoeverre geven wij hiermee onze euro's het meest effectief uit? Hebben we zicht op waarmee wij het meest efficiënt onze CO₂-uitstoot kunnen terugdringen en hoe deze investering zich verhoudt tot die berekening? Dat was het voor mij voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik met gezwinde spoed weer het woord aan de heer Roeten van de ChristenUnie-SGP.

De heer Roeten: Voorzitter, dank u wel. Dank voor de beantwoording van de vragen die vanuit onze fractie ook zijn gesteld. Ik vroeg me nog heel even af, we hadden het net over de businesscase, is dat een deel dat hier in het stuk staat of is er nog meer wat er in de businesscase staat? Dat even als aanvullende vraag. Een andere vraag die nog even opkwam naar aanleiding van het stukje over de biogasmotoren die op de Houtrust staan. Die worden uitgezet hebben we begrepen en in plaats daarvan moeten we dan extra elektriciteit inkopen op de markt. De vraag is even of dat niet anders kan worden geregeld, is het niet mogelijk om toch nog te kijken of we dat zelf kunnen regelen met bijvoorbeeld zonnepanelen of iets anders? Dat even aanvullend, dank u wel.

De voorzitter: Ik dank u wel. Dan heeft nu de heer Van der Burg van Water Natuurlijk het woord.

De heer Van der Burg: Voorzitter, ook van onze kant dank voor de beantwoording van de vragen naar de hoogheemraden. Even iets over communicatie, dat staat in ons voorstel ook opgenomen. Er wordt net gezegd 'wij richten ons niet zozeer op....het gaat om de verduurzaming, maar het gaat eigenlijk om klimaatneutraliteit'. Misschien zou u dat goed moeten uitleggen en in het kader daarvan zeg ik ook met name is de methaanafvang natuurlijk onze vervuilingnorm en dat is 25 maal belastender dan CO₂. Dus daar goed ons voor op de borst kloppen, lijkt mij wel een terecht punt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van der Ree van 50PLUS.

De heer Van der Ree: Dank u wel voorzitter, dank ook voor de beantwoording van de vragen. Bij die presentaties vorige week was er ook een verhaal dat het biogas uiteindelijk wordt omgezet in het wegtransport via een ingewikkelde constructie. Het schijnt wel te kloppen, maar ik denk dat het goed

is als we daar allemaal kennis van zouden nemen en dat kan natuurlijk via die lezingen die we dan op schrift krijgen en ook het hele administratieve gebeuren dat heel complex is, dat loopt met certificaten die worden verkocht. Nou goed, dat is een hele handel die uiteindelijk een goed financieel resultaat tot gevolg heeft. Er zit zoveel meer achter deze hele groengasinstallatie dan we zo op het eerste gezicht uit het voorstel eigenlijk zien.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heeft nu de heer De Haan van AWP het woord.

De heer De Haan: Dank u wel voorzitter. In eerste termijn zei ik al dat we als AWP wel blij zijn met deze uitbreiding van de groengasinstallatie. Ik ben ook naar de opening van de groengasinstallatie van Harnaspolder geweest en ook daar zag ik inderdaad de uitleg van hoe dat met die energie-eenheden administratief is geregeld. Het lijkt me sowieso van belang om al het geproduceerde groene gas in ieder geval als zodanig in onze administratie te benoemen want in de toekomst zou een verrekening op een andere basis misschien uitkomst bieden. Wat betreft onze CO₂-voetafdruk heb ik nog wel een nabrander. Wij halen de cellulose niet bij het influent uit het water. Dat betekent wel dat het in het slib terechtkomt. Bij de gisting zal misschien een gedeelte of een klein deel uiteindelijk in biogas terechtkomen of in groen gas uiteindelijk, maar er blijft nog steeds een hoeveelheid, dus een vrij grote fractie, in het slib over. Dat gaat naar het HVC toe, dat hebben wij dus geproduceerd, en daar wordt het verbrand. Uiteindelijk gaat het daar dan, als het een volledige verbranding is, ook als CO₂ de schoorsteen uit. Nu wordt die CO₂ nog niet toegerekend aan Delfland, maar ik heb al wat ambtenaren daarover gesproken en het zou inderdaad wel tot onze voetafdruk moeten worden gerekend. Dus ook daar pleiten wij voor, om die cellulose eerst af te vangen uit het influent en vervolgens daarna in duurzame producten om te zetten. Een van de afnemers zou bijvoorbeeld kunnen zijn het verwerken in wegenasfalt en ook nog, een ander product zou kunnen zijn dat we daar ons actieve koolstof uit kunnen halen, maar goed dat heb ik niet zelf verzonnen, dat heb ik de heer Egas zelf horen zeggen. Vandaar mijn vraag hoe ver we ermee zijn om op die manier onze voetafdruk te verminderen. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel voor deze nabrander over de huisvuilverbrandingscentrale. Dan heeft nu de heer Simon het woord.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter, ja ook van mijn kant. Ik vond alle vragen superinteressant en ze zijn ook heel goed beantwoord. Ik vraag me wel af of sommige vragen wel echt zo technisch van aard zijn, of dat inderdaad hier een plek heeft. Belemmert dat niet onze politieke discussie? Maar ja, om dat toch politiek te maken, want de voorzitter vroeg ernaar, geef uw politieke mening. Namens de Partij voor de Dieren zijn wij natuurlijk helemaal blij met dit voorstel, maar ook gezien ons bestuursakkoord denk ik dat dit echt een waardevolle bijdrage is en dat het bestuursakkoord, mag ik dan wel zeggen, dat hebben we toch met zijn allen ondertekend, dus ik denk dat het totaal geen probleem is. Ik hoor natuurlijk graag van de commissie of die dat ook vinden. De heer De Klerk gaf ook een suggestie: die CO₂ is dat nou echt een bijdrage? Ik heb ook wel nagedacht over hoe wij de VV van goede informatie kunnen voorzien. Ik stel voor om gewoon overal van die hele grote tv's op te hangen waarop wij zichtbaar kunnen maken wat onze CO₂-reductie per project is. Dat is hartstikke mooi, dan heeft iedereen ook feeling bij wat we aan het doen zijn en dan wordt het misschien tastbaarder. Mijn andere suggestie was... We hebben vier afvalwaterzuiveringsinstallaties. Daar wordt heel veel op gedaan, maar er zijn ook heel veel andere technieken om het duurzamer te maken of klimaatneutraler of energieneutraler. Dat zijn allemaal begrippen. Het lijkt me handig als deze commissie of de VV in een handig rapportje van niet te veel pagina's inzicht krijgt in wat we hebben, wat we kunnen doen en wat de investeringsfondsen zijn. Dat maakt de discussie voor iedereen

misschien gemakkelijker en overzichtelijker. Dat zou ons heel erg helpen. Ik ben afgestudeerd ingenieur en dan krijg je Delft Integraal gelukkig. Daarin staat een heel mooi artikel over Nereda, ik mag dat hier niet zeggen, maar volgens mij doen wij ook een soort Nereda-achtig iets als ik me niet vergis, maar daar staan ook allemaal van die duurzame investeringen in die nu al onderweg zijn en waar we uiteindelijk ook een beslissing moeten gaan doen. Dus neem dat mee ter overweging.

De voorzitter: Dank u wel de heer Simon. Deze vergadering wordt weliswaar uitgezonden, maar we mogen hier rustig merknamen noemen, wij zijn nog niet zover dat we dan piepjes te horen krijgen. Mevrouw Hijlckama Vlieg van de PvdA.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Dank u wel voorzitter. Het punt is natuurlijk dat we hier een beetje een wissel op de toekomst trekken want begrotingstechnische ligt het nog allemaal in het verschiep, een hele hoop dingen in ieder geval. Er zijn denk ik drie risico's, de vergunningen, de afzet van de CO₂ waar we nog geen zicht op hebben, de afnemers, de markt, het marktrisico, en de subsidieaanvraag. Dus ik zou de hoogheemraad willen vragen om ons in de nabije toekomst een aantal momenten aan te reiken waarop we dit met elkaar weer eens even kunnen doorakkeren, zodat we weten hoe het gaat. Dat is de gemakkelijke vraag en de wat moeilijkere vraag is...Dit heeft natuurlijk alles te maken met het bij DFBO-contract, de Change die hierin zit, met andere woorden de aanpassingsmogelijkheden die in het verleden zijn afgesproken, die verdeling van 75-25 die daarin zit. Ik heb de evaluatie uit 2013 er nog eens bij genomen. Dat is een tijdje terug, toen waren er al veertien veranderingen aangebracht en ik denk dat er nu in 2019 een heleboel extra veranderingen zullen zijn ingevoerd. Dus misschien is het eens tijd om nog eens naar dat contract te kijken en nog eens een keer te evalueren: hoe staat het er nu voor? Bijvoorbeeld over die verdeling 75-25 staat hier dat, als het een besparing oplevert en Delfland initieert dat, Delfland 100% van dat voordeel pakt en Delfluent niet. Als het omgedraaid is, dan pakt de Delfluent 25% als ik het goed heb. Is het nou zo dat dit de verdeling is van verantwoordelijkheden waar u naar verwijst als u zegt: we verdelen het nu ook zo met de financieringslasten omdat dit bestuurlijk consistent is? Klopt dat, is dat de redenering, heb ik het nou goed begrepen, zit daar de consistentie, in die verdeling? Want dan zou ik het toch wel interessant vinden om, dit is 2013, het toch nog eens een keer een beetje door te akkeren, hoe staan we er nu voor. Dat hoeft niet van vandaag op morgen neem ik aan en ook hoeft het besluit daar niet van af te hangen, maar het zou toch wel nuttig zijn om eens te kijken hoe de vlag er nu bij hangt. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Van Hijlckama Vlieg. Dan kijk ik even. De heer Verhage heeft het woord.

De heer Verhage: Dank u wel voorzitter. Ja, ik heb nog wel wat vragen over de financieringsconstructie met Delfluent, maar dat gaat misschien te ver want uiteindelijk, laten we dat wel beseffen, als de Delfluent een financiering aangaat en Delfluent helemaal op de constructie met Delfland leunt, dan zitten wij daarin of we wel of niet meetekenen. Dus als we praten over risico's, ja er zit gewoon een risico in voor Delfland. Wij gaan gewoon een financiering aan via Delfluent, maar dat betekent voor ons wel dat die financiering niet in de boeken komt, maar wel de lasten en hopelijk ook de lusten. Verder vinden wij als fractie dit een goed voorstel en dit voorstel en het besluit, als het wordt uitgevoerd, is op zich al een mooie businesscase om te kijken hoe ondernemend Delfland eigenlijk is, maar wij ondersteunen het en complimenten voor de snelheid waarmee het is ingebracht. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heeft de heer Jansen van het CDA het woord.

De heer Jansen: Ja, zoals ik in de eerste termijn ook al zei, ondersteunt het CDA dit voorstel ook. Het is een goed voorstel en ik denk dat we moeten proberen dit zo snel mogelijk te realiseren. Ik sluit me wel aan bij de vorige twee sprekers dat de financieringsconstructie en ook de risico's met betrekking, maar ook de opbrengsten mij nog niet helemaal duidelijk zijn en daarom zou ik willen vragen of u dat voor ons op papier kunt zetten voorafgaand aan de VV, zodat we wat meer zicht hebben op hoe het zit met die financiering en die opbrengsten. Ik heb nog een aanvullende vraag over het eigendom want daar lees ik ook niets over in het stuk. Wie wordt eigenaar van deze hele investering? Ik dank de hoogheemraad voor de toezegging ten aanzien van het materialenpaspoort en de beantwoording van de vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan sluit ik bij dezen de vragen van de tweede ronde. Het is natuurlijk al bijna 21.00 uur, dus we moeten voortmaken. Ik hoor al veel vragen, ik hoor al wat steunverklaringen, complimenten zelfs, maar toch nog wat vragen voor de heer Egas om te beantwoorden, dus ik geef hem nu het woord.

De heer Egas: Ja, dank u wel voorzitter. De eerste vraag was even over HBE's en GVO's en daar gaf Erik Bongaards al van aan dat hij die vraag gaat beantwoorden of in ieder geval ons uitleggen hoe het zit.

De voorzitter: Dan heeft nu de heer Bongaards het woord.

De heer Bongaards: Ja, uw vraag was of je dat niet met elkaar kunt vergelijken. Wij werken op dit moment biogas op met het vergisten. We zetten dat biogas met een WKK om in elektriciteit. We kiezen er nu voor om dat biogas om te zetten in groen gas, dat is dus een verduurzaming. Voor dat groen gas krijg je inderdaad HBE's en die HBE's vermarkten we ook, dat is de transportsector die al is genoemd. Dat betekent dat je een elektriciteitstekort hebt want biogas kun je daar niet meer voor gebruiken. Dat kopen we in via windenergie. Dat is ook een verduurzaming, maar dat is een andere verduurzaming dan de manier waarop we nu biogas omzetten in een WKK. Economisch gezien en op duurzaamheid is groen gas, dat is al eerder in de beantwoording geweest, een efficiëntere en effectievere aanpak dan via een WKK. Daarom hebben we op Harnaschpolder ook...en heeft u daar al eerder voor gekozen op de Groote Lucht.

De voorzitter: De heer Van Winden.

De heer Van Winden: Maar dan begrijp ik nog steeds niet of wij elektriciteit ook in HBE's kunnen uitdrukken net als we dat met groen gas doen of zijn dat verschillende eenheden? Want dan kunnen we nooit een echt vergelijk maken hoeveel energieneutraler we worden.

De voorzitter: De heer Bongaards.

De heer Bongaards: Het antwoord van de hoogheemraad net was dat we klimaatneutraler worden. Energieneutraler is iets anders dan klimaatneutraler. Het is heel ingewikkeld, maar klimaatneutraal wordt voornamelijk in CO₂ of CO₂-equivalenten uitgedrukt, voor de methaan zoals net al benoemd, en energieneutraal wordt gewoon in terra joules of een eenheid in joules uitgedrukt. Dat zijn twee verschillende eenheden.

De voorzitter: De heer Jansen ter interruptie.

De heer Jansen: De vorige periode hebben we wel een motie aangenomen dat Delfland in 2025 energieneutraal zou worden. Dat is wel een van de doelstellingen van Delfland.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Daar wil ik graag op reageren want dat is inderdaad een doelstelling. We hebben twee doelstellingen, we hebben op korte termijn de energieneutraliteit en op de lange termijn de klimaatneutraliteit en we proberen beide doelstellingen zo goed mogelijk na te streven. Die zullen wel eens met elkaar in conflict komen en dan hoop ik dat ik uw medewerking krijg dat de klimaatneutraliteit belangrijker is dan de energieneutraliteit, maar wij gaan ook zeker u als VV daar volgend jaar in meenemen, in de plannen die wij hebben in het kader van windenergie, zonne-energie en aquathermie en daar komt ook zeker die hele vergelijking van terra joule, gas en alles naar voren, zodat we u daarin ook kunnen meenemen en dan kom ik direct bij een vraag die ook werd gesteld, wat gaan we nog doen met zonnepanelen? We weten dat WKK's veel meer opleveren dan we met zonnepanelen daar op locatie kunnen doen, maar we gaan dus wel degelijk kijken wat we met alle zonnepanelen op de locatie en de eigendommen van Delfland kunnen doen en ook wat we in dat kader met windenergie kunnen doen. Daar komen begin 2020 met een plan bij u op terug, er wordt wel degelijk naar die alternatieven gekeken. Mijnheer De Klerk refereerde nog even aan de terugverdientijd. Die is absoluut niet evenredig aan de afschrijving en we schrijven onze CO₂-installatie ook niet in 604 jaar af, maar die loopt gewoon mee in de standaardafschrijvingen. We willen ook graag naar de totale investering kijken die we ervoor hebben, dus die € 5 miljoen voor drie stappen die we willen zetten met die terugverdientijd van zes jaar en dan ga ik er even vanuit dat we dan geen subsidie krijgen met die zes jaar, waarvan ik nog steeds verwacht dat die er wel is. Mijnheer Roeten stelde een vraag over de businesscase. Is dit dan wat wij hebben al businesscase? Nee, er ligt een hele calculatiemethode aan ten grondslag met renteberekeningen, afschrijvingen en kosten die we wel moeten meenemen, die we niet moeten meenemen. Dus er ligt aan de financiële kant echt een hele berekening aan ten grondslag. De vraag over de noodstroom, de duurzaamheid en zonnepanelen, dat wordt wel degelijk in het hele pakket meegenomen, maar even niet in deze investering.

De voorzitter: De heer De Klerk.

De heer de Klerk: Ja, de hoogheerraad ging zo snel dat hij me net te snel af was. Ik had ook nog een tweede vraag gesteld over de effectiviteit van investeringen ten opzichte van CO₂-reductie. We kiezen er nu voor om daar geld voor vrij te maken en dit deel verdienen we niet terug, maar hebben wij zicht op wat effectieve maatregelen zijn en hoe wij op de meest effectieve manier ons geld kunnen inzetten voor een maximaal resultaat op het gebied van CO₂-reductie?

De voorzitter: De heer Bongaards.

De heer Bongaards: Ja, ik heb de exacte getallen niet, maar ruim 70% van onze CO₂-uitstoot zit in de afvalwaterketen. Dus maatregelen in je afvalwaterketen zijn sowieso grootscheeps, daar heb je direct veel effect. Dan zou ik u moeten verwijzen naar de klimaatmonitor, een openbaar stuk waarin staat hoeveel CO₂ wij uitstoten.

De voorzitter: De heer De Klerk, ter interruptie weer.

De heer de Klerk: Nou mijn vraag is meer, als wij investeringen gaan doen, of wij zicht hebben op hoe wij dan het meest effectief zijn. Ik snap dat er bij de waterzuivering de grootste opgave voor ons zit, maar we kunnen onze euro maar een keer uitgeven en als wij gaan investeren, hoe wij dat zo goed mogelijk kunnen doen. Hebben we daar zicht op of is dat misschien nog een verdere uitzoekvraag? Dat zou ook kunnen.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Ik denk dat het voor de lange termijn zeker nog een uitzoekvraag voor ons is: waar gaan we vervolgens naar kijken? Ik gaf net al aan, als wij naar de Harnaschpolder kijken, dan wachten we nog even met het investeringsvoorstel voor CO₂-vervloeiing omdat daar wellicht een veel betere oplossing is om CO₂ af te vangen en aan een andere gebruiker toe te kennen. Die afweging is er altijd, welke stappen kunnen we zetten en kunnen we zo efficiënt mogelijk onze systemen aanpassen.

De voorzitter: Ik hoor dit als een oproep en die oproep is helder. De heer Egas, u heeft verder het woord voor de andere vragen nog. De heer Roeten van de ChristenUnie-SGP.

De heer Roeten: Voorzitter, dank u wel. Ik haak nog even in op het antwoord wat betreft mijn vraag over de zonnepanelen. Het is een kans die we nu hebben en er wordt in dit verhaal met name gefocust op die 40% subsidie op de investering. Zou het dan niet handig zijn om toch even te kijken naar die zonnepanelen want als die onder die investering kunnen vallen, dan krijg je daar ook nog eens een keer 40% subsidie op. Of zit dat niet zo in elkaar?

De heer Egas: Nee, dat is een andere subsidieregeling, niet deze subsidieregeling waarvan we voor deze installatie gebruikmaken. We gaan in 2020, als we kijken naar die panelen, over naar de subsidieregelingen die daarvoor van kracht zijn

De heer Roeten: Het is dus niet zo dat, als je zegt dat die zonnepanelen een onderdeel van de installatie vormen, dat je dan...Nee? Jammer.

De heer Egas: Mijnheer Van der Burg, ja we gaan zeker aandacht aan de communicatie besteden en ook het afvangen van methaan is een belangrijke opdracht is, dat gaan we zeker doen.

De voorzitter: De heer Van der Burg.

De heer Van der Burg: Voorzitter, dank u wel. Ik denk dat het heel belangrijk is, het gaat over klimaatneutraliteit en ik wil ook even terugkomen op CO₂. CO₂ is wat dat betreft op zich ook een belangrijk aspect, zeker vanuit de glastuinbouw, de verduurzaming daar, gebruikmaken van restwarmte, van dat type warmte waarmee men zelf geen CO₂ produceert. Ik denk dat wij daar moeten proberen marktpartij te zijn, wel gezegd hebbende dat er gespecialiseerde bedrijven zijn die al op die markt opereren en wij zullen ook aan bepaalde kwaliteitseisen moeten voldoen. Ik denk dat u goed moet kijken hoe u dat product, dat denk ik in die sector op zich interessant kan zijn, in de markt gaat zetten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u. De heer Egas verder voor de beantwoording van de vragen.

De heer Egas: We nemen die suggestie zeker ter harte mijnheer Van der Burg. Dan mijnheer Van der Ree. U noemde het al, de hele administratieve afwikkeling zoals mijnheer Bongaards ook al aangaf,

van HBE's en CVO's. Dat is een complexe zaak, maar dat doen we al voor twee zuiveringen. We weten hoe dat werkt en dat willen we ook graag voortzetten voor deze zuivering. Dan mijnheer De Haan. Ja, ik heb inderdaad de vorige keer iets geroepen over cellulose. Ik weet dat er proeven zijn op Harnaschpolder voor de afvang van cellulose en we volgen die proeven nauwgezet, welke stappen we daarmee kunnen doen en wat we daarmee kunnen genereren, maar ook daarvoor geldt dat we naar de hele keten en het hele proces moeten kijken omdat, als je er aan het begin iets uithaalt, dat soms nadelige effecten voor het vervolgproces heeft. Dat blijven we volgen en gelukkig worden er op de Harnaschpolder ook proeven mee gedaan en die kunnen we ook gemakkelijk volgen. Mijnheer Simon. Ja, inzicht hebben in wat we hebben, wat we kunnen doen en wat we willen doen. Het is belangrijk om dat te blijven communiceren met u als VV, maar ook binnen de organisatie om ook te laten zien wat we allemaal doen en we gaan zeker ook in 2020 naar de waterzuiveringsinstallaties kijken, wat we daar nog allemaal kunnen en moeten doen en daar hebben we ook de verschillende processen, daar komt een Nereda, daar komt Harkos, daar komt allemaal naar voren wat we daarmee kunnen doen. Mevrouw Van Hijckama Vlieg. Ja, ik denk dat het goed is dat we elkaar gewoon nog een keer bijpraten over de hele constructie, over de PPS-constructie. We hebben natuurlijk een of twee commissies geleden het jaarrapport van de PPS besproken en ik denk dat we dat gewoon regelmatig moeten blijven doen. Uw specifieke vraag in dezen, ja ik denk dat we u een keer in een informatieve VV moeten meenemen in de hele constructie van de Changes en het basiscontract.

Mevrouw Van Hijckama Vlieg: Als ik daar nog even op mag aansluiten.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijckama Vlieg, dat mag u.

Mevrouw Van Hijckama Vlieg: Is het mogelijk om ons mee te nemen in wat er is veranderd in de loop van de tijd? Want er is nogal wat gewijzigd.

De heer Egas: Ja, er wordt me al ingefluisterd dat we de verschillen steeds in de jaarrapporten aangeven. Laten wij even, en dan kijk ik graag naar links van me, gaan kijken of we dat gemakkelijk inzichtelijk kunnen maken voor u.

Mevrouw Van Hijckama Vlieg: Ja, het gaat mij er niet om het allemaal moeilijk te maken, maar we lopen in dit geval een paar risico's, dingen die we niet weten. Dus ik zou graag die risicomonitoring willen zien in de afgelopen tijd. Er zijn veranderingen aangebracht, er zijn verdelingen van lasten afgesproken, er zijn investeringen gepleegd, er zijn allerlei wissels getrokken op toekomstige ontwikkelingen, net zoals we dat nu doen. Dus ik heb wel behoefte om een beetje zicht te krijgen op de vraag hoe een risico wordt gemonitord en wat er gebeurt om ons bij de reductie van risico's te betrekken.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Ja, ik wil daar graag nog even op reageren. In het jaarrapport hebben we geprobeerd zo goed en zo duidelijk mogelijk uit te leggen wat de verschillen zijn en we hebben toegezegd dat we dat op regelmatige basis blijven doen. Daarin staan ook alle risico's. Ik wil het wel even terugbrengen naar dit voorstel dat er nu ligt. Daar is, zoals u zelf aangaf, een aantal risico's bij en een daarvan is de vergunningverlening. Als we de vergunning niet krijgen dan gaat het project niet door.

De heer Jansen: Is dat zo?

De heer Egas: Ja, als we geen vergunning hebben, mogen we niet gaan bouwen.

De voorzitter: Mijnheer Jansen, wij blijven hier wel binnen de kaders van de wet. Hier doen wij dat wel, deze voorzitter grijpt nu echt even in. De heer Egas heeft verder het woord.

De heer Egas: Dank u wel voorzitter. De subsidie is een ander risico dat erin zit. We doen het voorstel echt in twee stukken, met en zonder subsidie. Als die subsidie niet komt, zitten we op een terugverdiensdij van zes jaar en dan denk ik nog steeds dat er een mooi voorstel ligt, waarvan ik hoop dat u ermee akkoord kunt gaan. De opbrengst van de CO₂ is echt op basis van wat er binnen de organisatie op basis van hun know how is ingeschat en ik wil u graag meenemen, als het hoger wordt dan wat hier staat, neem ik dat er graag in mee. Ik denk dat die risico's ten opzichte van wat de risico's zijn binnen alle Changes die er geweest zijn op een ander niveau liggen, maar we willen u graag meenemen in al die veranderingen die er zijn geweest en alle aspecten die daar in beeld komen. Dan mijnheer Verhage. Als u meer informatie wilt over de achtergronden van de hele constructie van Delfluent, daar hebben we het net eigenlijk al een beetje over gehad. Ik denk dat de kosten en baten er netjes in staan verwoord. Mijnheer Jansen. Ja, we willen het graag snel realiseren en daar gaan we ons, met uw medewerking, heel graag voor inzetten. De laatste vraag was wie eigenaar van de installatie is. Dat is Delfland voor 100%.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond. Dan hebben we daarmee de tweede ronde werkelijk afgesloten, ik dank u. Dan is het nu aan ons om te bepalen hoe wij met het voorstel omgaan richting de VV en wij moeten het advies geven of het dan een bespreekstuk dan wel een hamerstuk is. Ik kijk even rond. Wie vindt dat het een bespreekstuk mag zijn? Wie vindt dat het een hamerstuk mag zijn? Dan is bij dezen bepaald dat het als hamerstuk naar de VV gaat.

'...' (Buiten de microfoon)

De voorzitter: Als één persoon het als een bespreekstuk wil hebben, dan wordt het een bespreekstuk. Zo zit onze regelgeving in elkaar.

'...' (Buiten de microfoon)

De voorzitter: Ja, maar er is al bepaald dat het een bespreekstuk wordt. De heer Simon, u hebt een procedurele vraag?

De heer Simon: Nee, u hebt al gezegd een hamerstuk, maar het wordt weer een bespreekstuk.

De voorzitter: Nee, het is een bespreekstuk want een paar mensen vroegen om het tot een bespreekstuk te maken.

De heer Simon: Mijn verwondering was niet zozeer dat het een... want ik vind nog steeds dat het een hamerstuk mag zijn. Mijn uitnodiging was ook niet om er specifiek weer een bespreekstuk van te maken, dan ben ik verkeerd uitgelegd, maar ik dacht dat sommige mensen misschien het verschil tussen een hamerstuk, een bespreekstuk en de derde optie nog openlieten, trek het stuk maar.

De voorzitter: Wellicht nog even voor alle duidelijkheid. Er zijn twee opties, het is een bespreekstuk of een hamerstuk.

De heer Simon: Er is een derde, als het stuk niet rijp voor beraad is, maar dat is niet het geval.

De voorzitter: Dat haal ik niet uit deze beraadslagingen, dan had ik toch wel andere signalen van u ontvangen. Wie vindt het een hamerstuk? Er zijn een paar partijen die het een hamerstuk vinden. Wie vindt het een bespreekstuk? Er zijn voldoende partijen om het tot een bespreekstuk te maken en daarmee is het een bespreekstuk. Dan dank ik en dan sluit ik dit deel van de vergadering. Dat was de verduurzaming van de waterzuivering van de Houtrust. Daar maken we een bespreekstuk voor de VV van.

5. Rondvraag en sluiting

De voorzitter: Ik heb aan het begin van de vergadering gezegd dat ik bij de eerstvolgende vergadering zelf niet aanwezig zal zijn. Dus het is aan de commissie om een vervanger af te spreken. Ik heb daarvoor een voorstel gedaan. Wellicht heeft u er intussen al even over nagedacht, u kunt ook iemand anders hebben. Ik geef even snel het woord aan de beraadslagingen of iemand daar iets op heeft te zeggen. De heer Verhage.

De heer Verhage: Dank u voorzitter. Ik waardeer het enorm dat de heer De Klerk zich beschikbaar stelt, maar heel formeel, hadden we niet gezegd dat de voorzitter van de commissievergadering iemand is die niet is vertegenwoordigd in het DB?

De heer Verhage: Geldt dat niet voor de vervangers?

(..)Dat dacht ik, maar ik weet het niet zeker.

De voorzitter: Ik dacht dat we over de vervangers niet zo heel erg specifiek waren, maar in het algemeen is AB-lid voorzitter van de commissie en voor zover ik weet is de heer De Klerk nog steeds gewoon AB-lid.

De heer Vissers: Voorzitter, dat is niet het punt dat de heer Verhage maakt. Het punt dat de heer Verhage maakt, is dat de fractie waaruit de voorzitters voortkomen zelf geen DB-lid hebben.

De voorzitter: Dat is wellicht een punt.

De heer Vissers: Volgens mij is dat tot nu toe bij de aangewezen plaatsvervangers wel zo gehanteerd. De heer De Klerk heeft hier zijn inhoudelijke inbreng en ik vraag me eerder af hoe hij dat de volgende keer denkt te regelen, of hij daar zelf voldoende vertrouwen in heeft. Die zullen we natuurlijk node missen.

De voorzitter: Ik stel voor dat we eerst even wat vragen verzamelen en dan de heer De Klerk het woord geven. Zijn er nog andere aanwezigen hier die een vraag hebben? De heer Simon.

De heer Simon: Een vraag aan de voorzitter. Kan hij iets uitweiden over de afwezigheid, is hij weer aan het skiën of zo?

De voorzitter: Ik ben met mijn collega's van Rijkswaterstaat een paar dagen op de hei en dat is inderdaad ergens in de bergen, maar dat doet nu niet ter zake. De heer De Klerk.

De heer de Klerk: Om antwoord te geven op de vraag van de heer Vissers, normaal gesproken bent u hier gezegend met mijn fractiegenoot mevrouw Örgü en die zal ongetwijfeld een uitstekende inhoudelijke inbreng kunnen leveren op de stukken die dan voorleggen.

De voorzitter: En ik reken erop dat de heer De Klerk een technisch voorzitter zal zijn, net zoals ik dat ben. Dat hoort bij de mores van deze plek. Mag ik dan uw teken van instemming daarop? Ja, kijk eens aan.

De heer De Klerk: Voorzitter, dan wil ik graag mijn commissiegenoten danken voor het in mij gestelde vertrouwen.

De voorzitter: Dank en ik verneem gaarne naderhand hoe het is gegaan. Dan het punt Rondvraag. Heeft nog iemand iets te vragen voor de rondvraag? Ik kijk deze keer even linksom, de linkerflank, tegenover mij, aan de rechterkant en dan hier ter linker en ter rechterzijde van mij. Dan is het bij dezen tijd om de vergadering te sluiten. Ik dank u en ik zie u straks bij de borrel.